

Lars Haltbrekken

Leder i Naturvernforbundet

Foto: Jo Straude

Dagens bilkøer – morgendagens helsekøer

Det er vinter, ute er det bitende kaldt og luftforurensninga er så kraftig at du kan se den. På radioen oppfordres folk med astma og allergi til å holde seg innendørs, gamle og syke likeså. Lufta i Bergen er så forurenset at det er skadelig for mange å gå ut i den.

Det har ikke skjedd, tenker du, nå overdriver han. Men dessverre, det skjer tidvis, særlig om vinteren dersom været gjør at eksosen fra biltrafikken legger seg som et lokk over byen. Beskjeden om å holde seg hjemme burde kanskje gått til bilen, tenker du? Tanken har i alle fall slått meg.

Det er lite som hindrer bilene i å rulle ut om morgenen. De stiller seg i kø innover mot de store byene våre. Køene og den store biltrafikken som skapes når hver og en skal ha tre tonn aluminium til å pakke inn matpakken i, gjør at vi hver vinter utsettes for helseskadelig luftforurensning i de fleste byene. Når vi i tillegg vet at grensene som myndighetene har satt for hva som er akseptabel luftforurensning, er et kompromiss mellom bilens suverene rett til å kjøre når som helst og hvor som helst og folks helse, blir bildet dystert.

Bygg nye veier, sier regjeringen, da fjerner vi køene, biltrafikken blir lettere og forurensningen går ned. Hadde det bare vært så enkelt. Men trafikkforskerne er klare i sine konklusjoner: Vi kan ikke bygge oss ut av køproblemene. Nye veier gjør det mer attraktivt å kjøre bil, og snart har vi nye køer som er mye lengre enn de gamle. USA lærte det tidlig i 1980-årene, da motorveiene inn mot Los Angeles hadde 16 felter. Nye felter ville ikke løse problemene.

I tillegg til å gi oss astma, allergi og luftveislidelser gjør bilkøen oss inaktive. Det er begrensa hvor mye fysisk aktivitet du får til i en bil som snegler seg fram på veien. Når hver tredje bilreise i Norge er kortere enn tre kilometer, sier det seg sjøl at flere av oss kan sykle eller gå mer. Gjør vi ikke det, er det morgendagens helsekø vi ser bak rattene i bilkøen.

I Oslo, hvor jeg bor, har kommunen lovet å prioritere syklistene i 30 år. Men fortsatt er byen en av de dårligste sykkelbyene i Europa. Sykkelveier som plutselig tar slutt, hull i veien og dårlig eller ingen brøyting vinterstid er regelen snarere enn unntaket. Hvorfor er det så vanskelig å få fart på sykkelsatsingen hos oss? Kanskje fordi vi først og fremst har prioritert nye veier? Det ser vi i forslaget til neste års statsbudsjett også. Veien får en solid økning, mens

sykkelsatsingen ligger langt bak det Stortinget vedtok for noen år siden, og enda lenger bak det som trengs.

Hvor er fastlegen min? tenker jeg der jeg trækker meg hostende og harkende framover bak en kø av eksosbiler. Hans råd har hele tiden vært å forebygge helseproblemer. Tren og spis sunt, så unngår du å bli syk. Gode råd, tenker jeg. Men hvorfor er ikke han og de andre legene mer på banen når det gjelder den helseskadelige lufta i byene? Fikk vi flere til å sykle eller gå, slo vi to fluer i én smekk – mosjon og renere luft.

Det er god plass til legene i miljødebatten. Enten det dreier seg om å få kutta luftforurensninga i byene og fjerna miljøgiftene vi putter i oss gjennom mat og får i oss via klær og leker. Eller potensialet for ei bedre folkehelse gjennom flere verneområder, hvor vi kan gå langt og oppleve intakt natur. Naturvernere og leger har det samme budskapet til pasienten – forebygging er mindre smertefullt og billigere enn reparasjon.